

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ФАРМАКОГНОСТИЧНІ ОСНОВИ ФІТОТЕРАПІЇ

для здобувачів вищої освіти 4 курсу денної форми здобуття освіти
Освітньої програми «Фармація»

Спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

Галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

ВИКЛАДАЧІ

Інформація про
викладача

ГОНЧАРОВ
Олександр
Володимирович

доцент закладу вищої
освіти кафедри
фармакогнозії та
нутриціології, кандидат
фармацевтичних наук,
доцент

SG_2008_SG@ukr.net

<https://cnc.nuph.edu.ua/honcharov-oleksandr-volodymyrovych/>

1. Назва закладу вищої освіти та підрозділу: Національний фармацевтичний університет, кафедра фармакогнозії та нутриціології

2. Адреса кафедри: вул. Валентинівська, 4, м. Харків, 61168

3. Веб-сайт кафедри: <https://cnc.nuph.edu.ua/>

4. Консультації: онлайн відповідно до графіку, який розміщено на сайті кафедри фармакогнозії та нутриціології.

5. Анотація освітнього компонента: *Фармакогностичні основи фітотерапії* як освітній компонент надає знання, вміння і навички з основних принципів фітотерапії, лікарських рослин народної медицини, що використовуються для лікування найбільш поширених захворювань: серцево-судинної системи, ШКТ та печінки, сечостатевої системи та нирок, та використовуються в ароматології, фітотерапії, дієтотерапії, дерматології та косметичці. У сучасній клінічній медицині роль фітотерапії як комплементарного (підсилюючого, доповнюючого) методу прогресивно зростає. Це зумовлено, насамперед, незначною токсичністю і біологічною безпечністю для організму більшості рослинних засобів, а також специфічними особливостями їх активності: значною широтою терапевтичного спектра, поступовістю нарощування клініко-фармакологічного ефекту, комплексністю впливу на різні механізми патологічного процесу, відносно нечастими проявами негативних, зокрема, алергічних реакцій навіть в умовах їх тривалого застосування. Ці особливості визначають роль фітотерапії та її засобів у тривалому амбулаторному лікуванні пацієнтів із хронічними захворюваннями, на етапі післястаціонарного відновлювального лікування, а також у санаторно-курортних умовах. Програма розроблена так, щоб дати можливість здобувачам вищої освіти старших курсів не тільки засвоїти основні теоретичні аспекти фітотерапії, а й набути практичних навичок її використання в комплексному лікуванні на різних етапах патологічного процесу, а також реабілітації хворих.

6. Мета викладання освітнього компонента: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про можливості, форми і методи фітотерапії, розуміння її місця та ролі в комплексному лікуванні, реабілітації та профілактиці хворого з урахуванням холистичного підходу на підставі встановленого діагнозу; навчання способам приготування різних лікарських форм, а також вмінню знаходити та визначати за морфологічними ознаками офіційні та неофіційні ЛР у природі, періоди їх раціональної заготівлі, умови сушіння та використання.

7. Компетентності відповідно до освітньої програми:**Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК. 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК. 12. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Hard-skills / Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 7. Здатність забезпечувати належне зберігання лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту відповідно до їх фізико-хімічних властивостей та правил Належної практики зберігання (GSP) у закладах охорони здоров'я.

та охорони заростей дикорослих лікарських рослин, відповідно до чинного законодавства.

ФК 19. Здатність організовувати та здійснювати контроль якості лікарських засобів у відповідності з вимогами чинної Державної фармакопеї України та належних практик у фармації, визначати способи відбору проб для контролю лікарських засобів та проводити їх стандартизацію відповідно до діючих вимог, запобігати розповсюдженню фальсифікованих лікарських засобів.

ФК 20. Здатність здійснювати розробку методик контролю якості лікарських засобів, у тому числі активних фармацевтичних інгредієнтів, лікарської рослинної сировини і допоміжних речовин з використанням фізичних, хімічних, фізико-хімічних, біологічних, мікробіологічних, фармакотехнологічних та фармакоорганолептичних методів контролю.

8. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 3. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

ПРН 4. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності.

ПРН 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 12. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

ПРН 14. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей. Рекомендувати споживачам безрецептурні лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.

ПРН 16. Визначати вплив факторів, що впливають на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу і обумовлені станом, особливостями організму людини та фізико-хімічними властивостями лікарських засобів.

ПРН 30. Забезпечувати контроль якості лікарських засобів та документувати його результати. Здійснювати управління ризиками якості на усіх етапах життєвого циклу лікарських засобів

ПРН 31. Здійснювати усі види контролю якості лікарських засобів; складати сертифікати якості серії лікарського засобу та сертифікату аналізу враховуючи вимоги чинних нормативних документів, Державної фармакопеї України та результати проведеного контролю якості. Розробляти специфікації та методики контролю якості відповідно до вимог чинної Державної фармакопеї України.

ПРН 32. Визначати основні органолептичні, фізичні, хімічні фізико-хімічні та фармакотехнологічні показники лікарських засобів, обґрунтовувати та обирати методи їх стандартизації, здійснювати статистичну обробку результатів згідно з вимогами чинної Державної фармакопеї України.

9. Статус освітнього компонента: Вибіркова

10. Пререквізити освітнього компонента: базується на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти при вивченні латинської мови, ботаніки, органічної хімії, біологічної хімії, аналітичної хімії, фізичної та колоїдної хімії, фармацевтичної та токсикологічної хімії, нормальної та патологічної фізіології людини, фармакології, технології ліків, технології парфумерно-косметичних засобів, клінічної фармації.

11. Обсяг освітнього компонента: - 90 годин 3 кредита ECTS: 24 год практичних занять, 6 лекцій, 60 год самостійної роботи.

12. Організація навчання:

Методи навчання:

- *пояснювальний (інформаційно-репродуктивний) метод:* Lecture-based learning – лекції, відео- матеріали;
- *репродуктивний метод:* традиційні практичні заняття;
- *проблемне викладання:* Brainstorming – метод «мозкового штурму»; Case-based learning – метод кейсів;
- *частково-пошуковий метод:* Game-based learning – ігрові методи навчання (ділові ігри); Team-based learning – метод роботи в малих групах;
- *дослідницький метод:* Research-based learning – участь в науково-дослідницькій роботі, підготовка тез доповідей на конференції, наукових статей

Зміст освітнього компонента:

Змістовий модуль 1. Основи фітотерапії.

Тема 1. Визначення курсу “Фармакогностичні основи фітотерапії” та його зв’язок з суміжними дисциплінами. Сучасний стан виробництва фітопрепаратів.

Тема 2. Переробка ЛРС в Україні.

Тема 3. Отруйні і сильнодіючі рослини у фітотерапії.

Тема 4. Основні принципи лікування рослинами.

Змістовий модуль 2. ЛР та ЛРС, збори та чаї, що використовуються в фітотерапії захворювань різних систем організму людини.

Тема 5. Фітотерапія алергічних захворювань та захворювань імунної системи.

Тема 6. Фітотерапія неврозів.

Тема 7. Фітотерапія захворювань органів дихання.

Тема 8. Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи.

Тема 9. Фітотерапія захворювань ШКТ.

Тема 10. Фітотерапія захворювань нирок та сечостатевої системи.

Тема 11. Фітотерапія в дерматології та косметології. Ароматерапія.

Тема 12. Фітотерапія в профілактиці та лікуванні променевої хвороби.

Тема 13. Фітотерапія гіпо- та авітамінозів.

Тема 14. Сільськогосподарські та технічні культури як джерело отримання БАР та застосування їх при терапії різних захворювань.

13. Види та форми контролю:

Види та форми контролю:

Поточний контроль:

Контроль знань на кожному занятті: усне опитування, складання тестових завдань.

Контроль змістових модулів: усне опитування, складання тестових завдань.

Умови допуску до контролю змістових модулів: наявність мінімальної кількості балів за заняття змістового модулю.

Семестровий контроль:

Форма семестрового контролю: семестровий залік

Умови допуску до семестрового контролю: поточний рейтинг більше 60 балів, наявність мінімальної кількості балів за контроль змістового модулю 1 та 2, відсутність невідпрацьованих пропусків практичних занять, виконання всіх вимог, які передбачені робочою програмою освітнього компонента.

14. Система оцінювання з освітнього компонента:

Оцінювання засвоєння тем освітнього компонента під час занять:

Номер теми освітнього компонента	Максимальна кількість балів за тему	Розподіл максимальної кількості балів за тему за видами робіт	Види робіт, за які здобувач отримує бали
Змістовий модуль 1			
Тема 1.	4	1	тестування
		3	усна відповідь
Тема 2. (тема для самостійного вивчення)	5	5	написання реферату, або підготовка презентації
Тема 3.	5	2	тестування
		3	усна відповідь
Тема 4.	4	1	тестування
		3	усна відповідь
Всього балів за змістовий модуль 2:		18	
Змістовий модуль 2			
Тема 5.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 6.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 7.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 8.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 9.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 10.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 11.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 12.	3	1	тестування
		2	усна відповідь
Тема 13. (тема для самостійного вивчення)	4	4	написання реферату, або підготовка презентації
Тема 14. (тема для самостійного вивчення)	4	4	написання реферату, або підготовка презентації
Всього балів за змістовий модуль 2:		32	
Всього балів за модуль:		50	

Замість виконання видів робіт з будь-якої теми освітнього компонента можуть зараховуватись такі види робіт здобувача вищої освіти:

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, вебінарах з теми освітнього компонента (з підготовкою есе, тез доповідей, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено програмою заходу, або тезами доповідей, або відповідним сертифікатом);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з теми освітнього компонента (в розробці анкетних форм, проведенні експериментальних досліджень, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Оцінювання здобувачів за видами робіт під час занять:

Види робіт, за які здобувач отримує бали	Максимальна кількість балів
тестування	14
відповіді на теоретичні питання	28
написання реферату, або підготовка	8

презентації	
Всього балів:	50

Оцінювання під час контролю змістових модулів:

<i>Види робіт, за які здобувач отримує бали</i>	<i>Розподіл максимальної кількості балів за контроль змістового модуля за видами робіт</i>	<i>Максимальна кількість балів за контроль змістового модуля</i>
<i>Змістовий модуль 1</i>		
тестування	15	32
відповіді на теоретичні питання	17	
<i>Змістовий модуль 2</i>		
тестування	8	18
вирішення розрахункових завдань	10	
<i>Всього балів за контроль змістових модулів:</i>		<i>50</i>

Організація самостійної роботи:

Самостійна робота включає в себе вивчення питань з тем 2, 12 освітнього компонента, які не увійшли до аудиторних занять, та виконання завдань з цих питань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

Оцінювання самостійної роботи здобувача освіти:

під час поточного контролю: 12 балів: 4 бала - написання реферату, або підготовка презентації (тема 2), 4 бала - написання реферату, або підготовка презентації (тема 13), 4 бала - написання реферату, або підготовка презентації (тема 14);

під час контролю змістового модуля 1: білети до змістового модуля 1 включають теоретичні питання та тестові завдання з теми 2;

під час контролю змістового модуля 2: білети до змістового модуля 2 включають теоретичні питання та тестові завдання з теми 13 і 14.

Шкала оцінювання семестрового заліку:

При вивченні освітньої компоненти застосовується декілька шкал оцінювання: 100-бальна шкала, недиференційована («зараховано», «не зараховано») двобальна шкала та рейтингова шкала ECTS. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно таблиці.

Сума балів за 100-бальною шкалою	Шкала ECTS	Оцінка за недиференційованою шкалою
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано
1-34	F	

15. Політики освітнього компонента:

Політика щодо академічної доброчесності. Ґрунтується на засадах академічної доброчесності, наведених в ПОЛ «Про заходи щодо запобігання випадків академічного плагиату у НФаУ». Списування при оцінюванні успішності здобувача вищої освіти під час контрольних заходів на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях, контролю змістових модулів та семестрового екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування занять. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати навчальні заняття (ПОЛ «Про організацію освітнього процесу НФаУ») згідно з розкладом (<https://nuph.edu.ua/rozklad-zanyat/>), дотримуватися етичних норм поведінки.

Політика щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості.

Відпрацювання пропущених занять здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про відпрацювання студентами пропущених навчальних занять та порядок ліквідації академічної різниці в навчальних планах у НФаУ» згідно з встановленим на кафедрі графіком відпрацювань пропущених занять. Підвищення рейтингу та ліквідація академічної заборгованості з освітньої компоненти здійснюється здобувачами освіти відповідно до порядку, наведеного в ПОЛ «Про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у НФаУ». Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених кафедрою для виконання видів письмових робіт з освітньої компоненти. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – до 20% від максимальної кількості балів за даний вид роботи.

Політика щодо оскарження оцінки з освітнього компонента (апеляції). Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження (апеляцію) оцінки з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про оскарження результатів семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти у НФаУ».

Політика щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти. Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті відповідно до ПОЛ «Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти у НФаУ».

В рамках академічної свободи викладача замість виконання видів робіт з теми освітньої компоненти можливим є зарахування неформальної освіти здобувача вищої освіти.

16. Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітнього компонента:

Основна література	1. Фармакогнозія: базовий підруч. для студ. вищ. фармац. навч. закл. (фармац. фтів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко, І.О. Журавель, С.М. Марчишин та ін. ; за ред. В.С. Кисличенко. — Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. — 736 с. 2. Фармакогностичні основи фітотерапії метод. рек. для студентів V курсу фармацевт. ф-ту (клініч. фармація) / Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького, Каф. фармакогнозії і ботаніки ; [уклад. Антонюк В. О.]. - Львів : [б. в.], 2013. - 69 с. 3. Современная энциклопедия народной и нетрадиционной медицины [Текст] : [в 2 ч.] / под ред. д-ра мед. наук, проф. Т. П. Гарник, д-ра мед. наук, проф. В. А. Туманова. - Житомир : Рута, 2016. - Ч. 1 : Целебные растения: методы и способы лечения / [авт.-сост.] А. И. Пашковский [и др.]. - 2016. - 759 с. 4. Сучасна фітотерапія [Текст] : навч. посіб. / [С. В. Гарна та ін.] ; Нац. фармацевт. ун-т. - Харків : Друкарня Мадрид, 2016. - 579 с. 5. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». - 2-е вид. - Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. - Т. 2. - 724 с. 6. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». - 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. - Т. 3. - 732 с. 7. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». - 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. - Т. 1. - 1128 с.
Додаткова література для поглибленого вивчення освітньої компоненти	1. Державна Фармакопея України. Доповнення 2 / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-ге вид. — Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. — 336 с. 2. Державна Фармакопея України. Доповнення 4 / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-ге вид. — Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2020. — 600 с. 3. Большая иллюстрированная энциклопедия. Лекарственные растения / Bestiary,

	2012. – 224с. 4. Мазнев Н. И. Высокоэффективные лекарственные растения. Большая энциклопедия. – Эксмо, 2012. – 656с. . 5. Повний атлас лікарських рослин / укладач І.С. Алексєєв. – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2013. – 400 с. 6. Свитко Е.В. Золотые рецепты: фитотерапия от средних веков до наших дней / Е.В. Свитко. – К.: Пресса Украины, 2012. – 560с. . 7. Фітотерапія в акушерстві та гінекології [Текст] : навч. посіб. / Ю. І. Корнієвський [та ін.]. - Запоріжжя : [б. в.], 2014. - 337 с. 8. Фітотерапія в урології : навч. посіб. / Ю. М. Колесник [та ін.]. - Запоріжжя : [б. в.], 2014. - 341 с. 9. European Pharmacopoeia. 8th ed including supplements 1 (2014), 2 (2014), 3 (15), 4 (15), 5(2015). Council of Europe, Strasbourg, France. 2014.
Актуальні електронні інформаційні ресурси (журнали, сайти тощо) для поглибленого вивчення освітнього компонента	1. Сайт кафедри фармакогнозії та нутриціології - https://cnc.nuph.edu.ua/ 2. Наукова бібліотека НФаУ - http://lib.nuph.edu.ua 3. Електронний архів НФаУ - http://dspace.nuph.edu.ua 4. Центр дистанційних технологій НФаУ – pharmel.kharkiv.edu. 5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - http://www.nbuv.gov.ua 6. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка - http:// korolenko.kharkov.com.
Система дистанційного навчання Moodle	https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=2279

17. Технічне й програмне забезпечення освітнього компонента.

Технічне забезпечення – комп'ютер, відеокамера, мультимедійний проектор, екран.

Програмне забезпечення: Microsoft Word, Excel, Power Point, Acrobat rider, Google Workspace for Education Standard, ZOOM, MOODLE; гербарні зразки, зразки ЛРС, зразки офіційних зборів.